

Společný evropský referenční rámec pro jazyky

**Jak se učíme jazykům, jak je vyučujeme
a jak v jazycích hodnotíme**

Společný evropský referenční rámec pro jazyky

**Jak se učíme jazykům, jak je vyučujeme
a jak v jazycích hodnotíme**

Council for Cultural Co-operation
Education Committee
Modern Languages Division

Copyright © Council of Europe 2001

Translation © Mgr. Jaroslava Ivanová, M. A., Doc. Alena Lenochová, CSc.,
Mgr. Jana Linková, Mgr. Šárka Šimáčková, PhD.

Tento překlad je publikován se souhlasem Rady Evropy a odpovědnost za jeho znění nese vydavatel.

Společný evropský referenční rámec pro jazyky

Jak se učíme jazykům, jak je vyučujeme a jak v jazycích hodnotíme

Council for Cultural Co-operation
Education Committee
Modern Languages Division

Obsah

<i>Úvodní poznámka</i>	IX
<i>Poznámky překladatelek k českému vydání</i>	XI
<i>Poděkování</i>	XIII
<i>Poznámky pro uživatele</i>	XV
<i>Shrnutí</i>	XIX
1 Společný evropský referenční rámec v politickém a vzdělávacím systému	1
1.1 Co je Společný evropský referenční rámec?	1
1.2 Cíle a úkoly jazykové politiky Rady Evropy	2
1.3 Co je „vícejazyčnost“?	4
1.4 Proč potřebujeme Společný evropský referenční rámec	5
1.5 K jakým účelům má Společný evropský referenční rámec sloužit?	6
1.6 Jaká kritéria musí Společný evropský referenční rámec splňovat?	7
2 Zvolený přístup	9
2.1 Akčně zaměřený přístup	9
2.2 Společné referenční úrovně ovládnání jazyka	16
2.3 Jazykové učení a vyučování	18
2.4 Hodnocení v jazyce	19
3 Společné referenční úrovně	21
3.1 Kritéria deskriptorů Společných referenčních úrovní	21
3.2 Společné referenční úrovně	23
3.3 Prezentace Společných referenčních úrovní	24
3.4 Modelové deskriptory	25
3.5 Pružnost přístupu větvení	31
3.6 Logická uspořádanost obsahu Společných referenčních úrovní	33
3.7 Jak interpretovat stupnice modelových deskriptorů	37
3.8 Jak užívat stupnice deskriptorů úrovní ovládnání jazyka	38
3.9 Úrovně ovládnání jazyka a známkování	41
4 Užívání jazyka a uživatel/student jazyka	45
4.1 Kontext užívání jazyka	47
4.2 Témata komunikace	53

4.3	Komunikativní úlohy a cíle	55
4.4	Komunikativní jazykové činnosti a strategie	58
4.5	Komunikativní jazykové procesy	92
4.6	Texty	95
5	Kompetence studenta a uživatele jazyka	103
5.1	Obecné kompetence	103
5.2	Komunikativní jazykové kompetence	110
6	Jazykové učení a vyučování	134
6.1	Co se musí studenti naučit nebo si osvojit	134
6.2	Procesy učení se jazyku	141
6.3	Co může učinit každý uživatel Rámce, aby usnadnil učení se cizímu jazyku?	143
6.4	Některé metodické možnosti pro oblast učení a vyučování moderních jazyků	144
6.5	Chyby systémové a nesystémové	157
7	Učební úlohy a jejich role ve vyučování jazyka	159
7.1	Popis úlohy	159
7.2	Provádění úloh	160
7.3	Obtížnost úloh	162
8	Jazyková diverzifikace a kurikulum	170
8.1	Definice a počáteční přístup	170
8.2	Možnosti v tvorbě kurikula	171
8.3	Kurikula různých typů školských systémů	172
8.4	Hodnocení a škola, mimoškolní učení a učení po skončení školní docházky	176
9	Hodnocení	179
9.1	Úvod	179
9.2	Rámec jako zdroj informací o hodnocení	180
9.3	Typy hodnocení	185
9.4	Praktický přístup k hodnocení a metasystém	194
	<i>Všeobecná bibliografie</i>	199
	<i>Příloha A: Vytváření deskriptorů úrovní ovládnutí jazyka</i>	205
	<i>Příloha B: Modelové stupnice deskriptorů</i>	217
	<i>Příloha C: Stupnice souboru DIALANG</i>	226
	<i>Příloha D: Hodnotící výroky ALTE „CO STUDENT DOKÁŽE“</i>	244
	<i>Glosář</i>	258
	<i>Rejstřík</i>	264

Úvodní poznámka

Toto přepracované vydání Společného evropského referenčního rámce pro učení se a vyučování jazyků a pro hodnocení v jazycích představuje zatím poslední stadium procesu, který je aktivně uskutečňován od roku 1971 a který vděčí za mnohé spolupráci řady příslušníků učitelské profese v celé Evropě i mimo ni.

Rada Evropy je zavázána vděčností všem, kdo se na této práci podíleli. Byli to:

- Projektová skupina *Učením jazyků k evropskému občanství*, v níž jsou zastoupeny všechny členské země Rady pro kulturní spolupráci a Kanada jako účastník-pozorovatel. Tato skupina dohlížela na celkový vývoj Rámce.
- Pracovní skupina vytvořená Projektovou skupinou, jež se skládala z dvaceti zástupců členských zemí, kteří představovali různé profesní zájmy, a dále ze zástupců Evropské komise a jejího programu LINGUA. Tato pracovní skupina poskytovala cenné rady a prováděla dozor nad projektem.
- Autorská skupina vytvořená Pracovní skupinou, jejímiž členy byli Dr. J. L. M. Trim (ředitel projektu), profesor D. Coste (Ecole Normale Supérieure de Fontenay/Saint Cloud, CREDIF, Francie), Dr. B. North (Eurocentres Foundation, Švýcarsko) a pan J. Sheils (sekretariát Rady Evropy). Rada Evropy vyjadřuje svůj vděk zmíněným institucím za to, že umožnily těmto odborníkům přispět k této důležité práci.
- Švýcarská národní vědecká nadace má zásluhu na práci na stupnici deskriptorů pro Společné referenční úrovně, kterou prováděli Dr. B. North a Prof. G. Schneider (Université de Fribourg).
- Eurocentres Foundation dala k dispozici své zkušenosti s definicí a škálováním úrovní ovládnutí jazyka.
- Americké Národní centrum pro cizí jazyky (U. S. National Foreign Languages Center) poskytlo Mellonovo stipendium Dr. Trimovi a Dr. Northovi, čímž jim umožnilo podílet se na projektu.
- Mnozí kolegové a mnohé instituce v celé Evropě velmi pečlivě a detailně zpracovali připomínky ke dřívějším pracovním verzím Rámce.

Získané připomínky byly použity při přepracování Rámce i Průvodců pro uživatele před schválením těchto publikací pro užívání v celé Evropě. Tuto práci provedli Dr. J. L. M. Trim a Dr. B. North.

Poznámky překladatelek k českému vydání

Společný evropský referenční rámec je publikací, na níž se podílela řada evropských lingvodidaktiků a lingvistů. Odráží mnohostranný pohled na pojednávanou problematiku, a proto byl jeho překlad velmi náročný. Následující řádky mají čtenářům vysvětlit hlavní zásady, jimiž se překladatelky řídily.

V českém textu rozlišujeme přesně podle originálu mezi výrazy *učení se* (learning), *osvojování* (acquisition), *vyučování* (teaching) a *studium* (study). Překladatelské obtíže způsobila absence jednoslovného českého výrazu pro význam „ten, kdo se učí“ (learner). Vzhledem ke značně vysoké frekvenci tohoto výrazu bylo nezbytné užívat jednoslovný český ekvivalent a rozhodnout se pro jeden z výrazů *žák* a *student*. Vzhledem k tomu, že Rámec není určen jen úzkému okruhu pedagogických pracovníků a učení se jazykům je zde pojímáno jako otevřený celoživotní proces, rozhodly jsme se nakonec (poněkud nesystematicky) pro označení *student*.

V souvislosti s výrazem *student* bylo dalším problémem to, že zájmena, jež k němu odkazují, jsou v originále užívána systematicky v mužském i ženském rodě. Jde hlavně o tabulky u všech stupnic ovládnání jazyka, které jsou formulovány ve třetí osobě jednotného čísla. Protože uživatel tabulek budou i studenti, držely jsme se v překladu opět originálu (což si vyžádalo užívání obou rodů u slovesných tvarů). V souvislém textu však z pochopitelných důvodů uvádíme jen maskulinum, tedy *uživatel jazyka/student*.

V anglickém originálu je uváděna řada příkladů, které ilustrují jednak různé lingvistické kategorie, jednak aspekty komunikativního užívání jazyka, přičemž naprostá většina uvedených příkladů je v angličtině. Tam, kde to bylo možné, je uveden i český ekvivalent nebo vysvětlení. Tato poznámka se týká i anglických názvů úrovní ovládnání jazyka.

V anglickém textu je několikrát užito spojení *second and foreign language* (druhý a cizí jazyk). Protože mezi těmito dvěma funkcemi jazyka není v žádném z pojednávaných případů činěn rozdíl, je českým ekvivalentem jen *cizí jazyk*, jak je to zatím v české lingvodidaktické literatuře obvyklé.

Výrazy *Společný referenční rámec* (*Referenční rámec/Rámec*) jsou v anglickém textu užívány s velkými písmeny při odvolání na název titulu této publikace a s malými písmeny, pokud jde o jejich užití v obecném významu. Překlad tento úzus přesně dodržuje. Totéž platí o označení *Společné referenční úrovně*.

Rejstřík vychází z hesel v originále, doplnění dalších hesel nebylo z časových důvodů možné. V bibliografii anglického vydání byly u několika titulů neúplné údaje, které se nám nepodařilo ve všech případech dohledat (jde zvláště o přílohy C a D).

Český překlad je doplněn ještě o glosář nejdůležitějších termínů a spojení s jejich ekvivalenty v anglickém textu. Jde hlavně o výrazy, u nichž bylo nutno volit mezi několika čes-

kými ekvivalenty nebo u nichž přesný český ekvivalent neexistuje. Glosář má sloužit hlavně jako pomůcka pro ty, kdo by chtěli na základě českého překladu odkazovat k Rámci v příspěvcích formulovaných v angličtině, má tedy zabránit případným nepřesnostem způsobeným dvojitým překladem. Tento glosář zpracovala Jaroslava Ivanová.

Společný evropský referenční rámec je obsáhlá publikace, která je určena širokému okruhu čtenářů. Proto je vhodné si z ní dle potřeby vybírat. Jako vodítko poslouží souhrn jednotlivých kapitol v úvodní části. Pozornost si zaslouží i přílohy, které vlastně tvoří další kapitoly textu a blíže osvětlují metodiku tvorby referenčních úrovní a různé přístupy k hodnocení v cizích jazycích.

Poděkování

Uskutečnění překladu této náročné publikace by nebylo možné bez pomoci mnoha erudovaných odborníků z řad lingvodidaktiků, lingvistů i pedagogů. Časově náročné konzultace poskytli zvláště Prof. PhDr. Stanislav Jelínek, CSc., Prof. PhDr. Jarmila Tárnyiková, CSc., Mgr. Silvie Válková, Ph.D. a Prof. PhDr. Miroslav Chráska, CSc. Dále cennými radami přispěli Doc. PhDr. Libuše Hornová, Mgr. Radka Perclová, M.A., Doc. RNDr. Danuše Nezvalová, CSc. a řada dalších kolegů z českých pedagogických fakult. Na stylistických úpravách českého textu se obětavě podíleli Mgr. Miloš Mlčoch, Ph.D. a Mgr. Milan Polák, Ph.D. Všem, kteří usnadnili práci na překladu, patří náš srdečný dík. Zvláštní poděkování si zaslouží Dagmar Ludvíková za pečlivé grafické zpracování rukopisu.

Poznámky pro uživatele

Cílem těchto poznámek je pomoci vám efektivněji využívat Společný evropský referenční rámec pro učení se jazyku, vyučování i hodnocení, ať už se jazyku sami učíte nebo patříte k některé z profesí zabývajících se jazykovou výukou a hodnocením. Poznámky se nebudou týkat konkrétních způsobů, jak mohou učitelé, examinátoři, autoři učebnic, školitelé učitelů či administrativní pracovníci ve školství Rámce využívat. Ty jsou předmětem zvláštních pokynů určených pro jednotlivé kategorie uživatelů a obsažených v úplnějších Průvodci pro uživatele. Tuto publikaci lze získat od Rady Evropy a je uvedena také na jejích webových stránkách. Tyto poznámky mají sloužit jako úvod k Rámci pro všechny jeho uživatele.

Dokumentu můžete samozřejmě využívat jakýmkoli způsobem, tak jako každé jiné publikace. Upřímně doufáme, že někteří čtenáři budou inspirováni k tomu, aby ho užívali také způsoby, které jsme my nepředvíдали. Nicméně při jeho psaní jsme měli na mysli dva hlavní cíle:

1. Povzbudit pracovníky ve všech možných jazykových oblastech, včetně těch, kteří se jazykům učí, aby se zamysleli nad těmito otázkami:
 - Co vlastně děláme, když spolu vzájemně mluvíme nebo si píšeme?
 - Co nám umožňuje takto jednat?
 - Čemu se musíme naučit, když se snažíme užívat nový jazyk?
 - Jak si stanovujeme cíle a jak si značíme postup od úplné neznalosti k efektivnímu zvládnutí jazyka?
 - Jak probíhá osvojování jazyka?
 - Jak můžeme pomoci sami sobě i jiným lidem, aby se jazyku naučili lépe?
2. Usnadnit pracovníkům v různých profesích, aby sobě navzájem i svým klientům vysvětlili, čeho chtějí studentům pomoci dosáhnout a jak se to pokusí udělat.

Jednu věc je třeba objasnit hned na začátku. Nesnažíme se říkat odborníkům z praxe, co mají dělat nebo jak to mají dělat. Přicházíme s otázkami, nikoli s odpověďmi. Účelem Společného evropského referenčního rámce není vytyčovat cíle, které mají jeho uživatelé sledovat, či určovat metody, které by měli používat.

To neznamená, že jsou tyto otázky Radě Evropy lhostejné. Naopak, během let kolegové z našich členských zemí, kteří spolupracují na Projektech moderních jazyků Rady Evropy, věnovali mnoho přemýšlení a práce zásadám a praxi jazykového učení, vyučování i hodnocení. Základní principy a jejich důsledky pro praxi najdete vyloženy v kapitole 1. Uvidíte, že snahou Rady je zlepšit kvalitu komunikace mezi Evropany s různým jazykovým a kulturním

zázemím. Důvodem je to, že lepší komunikace vede k volnějšímu pohybu a přímějšímu kontaktu, což zase vede k lepšímu porozumění a užší spolupráci. Rada zároveň podporuje metody učení a vyučování, které napomáhají mladým i starším lidem vytvořit si přístupy, znalosti a dovednosti, které potřebují k samostatnějšímu přemýšlení a jednání, a také k tomu, aby se stali zodpovědnějšími a přístupnějšími ve vztahu k jiným lidem. Tak přispívá tato práce k podpoře demokratického občanství.

Vycházejíc z těchto základních cílů, vybízí Rada všechny ty, kteří se podílejí na organizaci procesu učení se jazykům, aby svou práci založili na potřebách, motivaci, povaze a možnostech studentů. To znamená, aby reagovali na tyto otázky:

- Co budou studenti potřebovat s pomocí jazyka dělat?
- Co se potřebují naučit, aby byli schopni dosáhnout těchto cílů užíváním jazyka?
- Co je vede k tomu, aby se učili?
- Jací jsou to lidé (věk, pohlaví, vzdělání a sociální původ)?
- Jaké znalosti, dovednosti a zkušenosti mají jejich učitelé?
- Jaký mají studenti přístup k učebnicím, příručkám (slovníkům, gramatikám atd.), audiovizuálním pomůckám, počítačům, počítačovým programům atd.?
- Kolik času si mohou dovolit (či chtějí, jsou schopni) učení věnovat?

Na základě analýzy situace, ve které se jazyk učí a vyučuje, je podstatné jasně a jednoznačně definovat cíle, jež jsou z hlediska potřeb studenta nejzákladnější a zároveň realistické, pokud jde o jeho povahové rysy a možnosti. Organizovaným učením se jazykům se zabývá mnoho zúčastněných skupin, nikoli jen učitelé a studenti ve třídě, ale také školské úřady, examinační, autoři učebnic, vydavatelé atd. Pokud se dohodnou na cílech, mohou pracovat soudržně, a přitom docela samostatně, na tom, aby je studentům pomohli dosáhnout. Zároveň mají také možnost objasňovat a vykládat své vlastní cíle a metody ku prospěchu těch, kteří užívají produkty jejich práce.

Jak je vysvětleno v kapitole 1, právě pro tento účel byl Společný evropský referenční rámec vytvořen. Aby mohl svoji funkci splnit, musí splňovat určitá kritéria. Musí být úplný (comprehensive), srozumitelný (transparent) a logicky uspořádaný (coherent).

Tato kritéria jsou rovněž uvedena a vysvětlena v kapitole 1. K „úplnosti“ by bylo vhodné ještě poznamenat, že jde o to, abyste v Rámci našli vše, co potřebujete k popisu svých cílů, metod a produktů. Systém parametrů, kategorií a příkladů vysvětlený v kapitole 2 (nejhutněji v rámečku na první straně textu) a detailně pojednaný v kapitolách 4 a 5 má poskytnout jasnou představu o schopnostech (znalostech, dovednostech, postojích), které si uživatelé jazyka vytvářejí v průběhu nabývání zkušeností s užíváním jazyka a které jim umožňují vyrovnat se s nároky komunikace přes jazykové a kulturní hranice (tj. provádět komunikativní úlohy a činnosti, komunikovat v různých kontextech společenského života s jejich podmínkami a tlaky). Společné referenční úrovně uvedené v kapitole 3, nabízejí prostředek k mapování pokroku studentů podle toho, jak studenti budují své dovednosti vzhledem k popsaným parametrům.

Na základě předpokladu, že cílem jazykové výuky je vychovat studenty, kteří jsou schopní a obratní uživatelé daného jazyka, by vám měl tento systém umožnit definovat a popsat vaše cíle jasně a úplně. Může se stát, že zjistíte, že je obsažnější, než sami potřebujete. Od kapitoly 4 dále najdete na konci každého oddílu sadu otázek, které vás vyzývají ke zvážení, zda je onen oddíl důležitý z hlediska vašich cílů a potřeb, a pokud ano, tak jak. Můžete se

tedy rozhodnout, že oddíl důležitý není třeba proto, že není vhodný pro studenty, o kterých uvažujete, nebo že vzhledem k časovým a jiným omezením nemá prvořadou důležitost, přestože by pro studenty užitečný byl. V tom případě nemusíte oddíl brát v úvahu. Pokud však důležitý je (a možnost vidět ho v kontextu vás na něj třeba upozorní), kapitoly 4 a 5 Rámce vám pro vaše účely poskytnou názvy hlavních parametrů a kategorií s několika příklady.

Ani kategorie ani příklady si nedělají nároky na úplnost. Pokud chcete popsat specializovanou oblast, budete možná muset provést rozčlenění, které jde dále než stávající klasifikace. Příklady slouží pouze jako náznakové. Možná si budete chtít některé ponechat, jiné odmítnete a přidáte nějaké vlastní. Toto můžete dělat zcela libovolně, jelikož je na vás, abyste rozhodli o svých cílech a produktech. Pamatujte, že vše, co shledáte zbytečným, má v Rámci své místo, protože pro někoho jiného, s jiným zázemím, pracujícího v jiné situaci a zodpovědného za jiný typ studentů, to může být podstatné. Například v případě „podmínek a omezení“ může učitel ve škole považovat za nepodstatné brát v úvahu hladinu hluku, ale učitel pilotů, který s nimi nedokáže nacvičit stoprocentní rozpoznávání čísel ve velmi hlučné komunikaci mezi zemí a vzduchem, může odsoudit je i jejich pasažéry k smrti! Na druhé straně další kategorie a exponenty, které je podle vás nutné přidat, mohou být užitečné i pro ostatní. Z tohoto důvodu není taxonomické uspořádání prezentované v kapitolách 4 a 5 Rámce chápáno jako uzavřený systém, ale jako systém, který je otevřený pro další rozvoj podle zkušeností.

Tato zásada se vztahuje také na popis úrovní ovládnutí jazyka. V kapitole 3 je vysvětleno, že počet úroňových stupňů, které si konkrétní uživatel přeje rozlišit, je určen důvodem, proč takové rozlišení činí, k jakému užití výsledná informace slouží. Úroňové stupně jako samostatné celky by neměly být bezdůvodně rozmnožovány! Princip hypertextového větvení, vysvětlený v oddílu 3.4, umožňuje zavádět v praxi úrovně s úzkými nebo širokými pásmy podle potřeby hrubšího či jemnějšího rozlišování v rámci dané studentské populace. Je také samozřejmě možné (dokonce obvyklé) rozlišovat mezi cíli z hlediska úroňových stupňů a dosažením těchto cílů z hlediska známek.

Stupnice rozlišující šest úroňových stupňů, která je uplatněna v celém dokumentu, vychází z běžné praxe řady zkušebních komisí u zkoušek pro veřejnost. Navržené deskriptory jsou založeny na těch, které „byly uznány za jasné, užitečné a důležité skupinami učitelů, jak rodilých mluvčích, tak ostatních, z různých oblastí vzdělávání, různě profilovaných z hlediska lingvistického vzdělání a učitelské praxe“ (str. 30). Nicméně jsou prezentovány jako doporučení, která nejsou v žádném smyslu závazná, ale slouží jako základ k přemýšlení, diskusi a dalšímu konání. Cílem příkladů je otevřít nové možnosti, nikoli si dělat nároky na řešení. Už nyní je však jasné, že soubor společných referenčních úrovní sloužících jako kalibrační prostředek je obzvláště vítán nejrůznějšími odborníky z praxe. Stejně jako odborníci v mnoha jiných oblastech, i oni považují za výhodné pracovat s ustálenými, přijatými normami měření a formátu.

Jako uživatelé byste měli používat tohoto škálovacího systému a s ním spojených deskriptorů kriticky. Sekce moderních jazyků při Radě Evropy uvítá zprávu o vašich zkušenostech s jejich užíváním. Všimněte si, že stupnice jsou uvedeny nikoli jen pro globální jazykovou způsobilost, ale také pro mnohé parametry jazykové způsobilosti detailně popsané v kapitolách 4 a 5. To umožňuje specifikovat odlišné profily pro konkrétní studenty či skupiny studentů.

V kapitole 6 je pozornost obrácena k otázkám metody. Jak dochází k osvojování nebo učení nového jazyka? Jak můžeme proces učení či osvojování usnadnit? Cílem Rámce opět

není předepisovat a dokonce ani doporučovat určitou metodu, ale předložit možnosti a přizvat vás k tomu, abyste přemýšleli o své současné praxi, abyste učinili odpovídající rozhodnutí a popsali, co vlastně děláte. Při zvažování vašich cílů vám samozřejmě doporučujeme brát v úvahu Doporučení výboru ministrů (Recommendations of the Committee of Ministers), avšak cílem Rámce je pomoci vám při vašem vlastním rozhodování. Kapitola 7 je věnována bližšímu prozkoumání role, jakou hrají úlohy v učení a osvojování jazyka jako jedné z hlavních oblastí, kde bylo v posledních letech dosaženo pokroku.

V kapitole 8 se diskutují zásady projektování kurikula, které obnáší rozrůznění cílů jazykového učení, a to zejména v kontextu, kdy se má budovat vícejazyčná a polykulturní kompetence jednotlivce, tak aby zvládal komunikativní nároky, které na něj klade život v rámci vícejazyčné a polykulturní Evropy. Kapitola si zasluhuje bližší prostudování ze strany těch, kdo tvoří kurikula pokrývající více jazyků a kdo zvažují dostupné možnosti při hledání nejlepšího způsobu, jak rozčlenit obsah kursů pro různé kategorie studentů.

Konečně kapitola 9 se dostává k otázkám hodnocení, vysvětluje důležitost Rámce pro hodnocení úrovně ovládnutí jazyka a jazykového výkonu a uvádí kritéria hodnocení a různé přístupy k procesu hodnocení.

Přílohy se zabývají některými dalšími aspekty škálování, které mohou být pro případné zájemce užitečné. Příloha A se zabývá některými obecnými a teoretickými záležitostmi pro uživatele, kteří si přejí vyvinout stupnice přizpůsobené určité populaci studentů. Příloha B uvádí informace týkající se švýcarského projektu, který vyvinul deskriptory pro škálování užití v tomto Rámci. Přílohy C a D uvádějí stupnice vyvinuté jinými agenturami, jmenovitě soubor jazykového hodnocení DIALANG (Language Assessment System DIALANG) a stupnice „Co student dokáže“ („Can Do“) Evropské asociace pro jazykové testování (Association of Language Testers in Europe - ALTE).

Shrnutí

- Kapitola 1** definuje *cíle, úkoly a funkce* navrhovaného Rámce ve světle celkové jazykové politiky Rady Evropy a zejména ve světle propagování *vícejazyčnosti* jako reakce na evropskou jazykovou a kulturní různorodost. Tento přístup stanoví *kritéria*, kterým by Rámec měl vyhovět.
- Kapitola 2** vysvětluje zvolený *přístup*. Popisné schéma je založeno na analýze užívání jazyka z hlediska *strategií*, které studenti využívají k tomu, aby aktivovali *obecné a komunikativní kompetence*, jež jim umožňují vykonávat *činnosti a procesy* spojené s *produkcí a recepcí textů* a s výstavbou jazykových projevů na konkrétní *témata*. Tyto strategie jim umožňují řešit za daných podmínek a omezení *úlohy*, před kterými stojí a které vznikají v různých oblastech společenského života. Kurzívou psané výrazy označují parametry pro popis užívání jazyka a schopností uživatele jazyka/studenta jazyka užívat.
- Kapitola 3** zavádí *společné referenční úrovně*. Pokrok v procesu učení se jazyku lze za pomoci deskriptivního systému kalibrovat v podobě *pružné řady úrovní ovládnutí*, jež jsou definovány odpovídajícími deskriptory. Tento nástroj by měl být dost bohatý na to, aby pojal celý rejstřík potřeb studenta a tudíž i cíle, které sledují ti, kdo provozují výuku, nebo které by měli splňovat uchažeči o jazykovou kvalifikaci.
- Kapitola 4** stanoví podrobné (i když ne vyčerpávající či definitivní) kategorie (podle možností odstupňované), které jsou potřebné pro popis užívání jazyka a uživatele/studenta jazyka podle identifikovaných parametrů. Kapitola postupně pokrývá: oblasti a situace tvořící kontext pro užívání jazyka; témata, úlohy a cíle komunikace; komunikativní činnosti, strategie a procesy; text, a to zejména ve vztahu k činnostem a médiím.
- Kapitola 5** podrobně kategorizuje uživatelské/studenty *obecné a komunikativní kompetence*, a to za pomoci stupnice, pokud je to možné.
- Kapitola 6** *zvažuje procesy učení a vyučování jazyka*, zabývá se vztahem mezi osvojováním a učením a povahou rozvoje vícejazyčné kompetence, stejně jako *metodickými možnostmi* obecného i specifického druhu, a to ve vztahu ke kategoriím vytyčeným v kapitolách 3 a 4.
- Kapitola 7** podrobněji zkoumá roli *úloh* v jazykovém učení a vyučování jazyka.

- Kapitola 8** se zabývá důsledky *jazykové rozrůzněnosti* pro tvorbu kurikula a zvažuje takové záležitosti jako jsou: vícejazyčnost (plurilingvismus) a vztah k více kulturám (polykulturnost), diferenciaci cílů jazykového učení, zásady tvorby kurikula, modely kurikula, celoživotní proces učení se jazyku, modularita a dílčí kompetence.
- Kapitola 9** diskutuje různé účely *hodnocení* a odpovídající typy hodnocení, v souvislosti s potřebou sladit protikladné požadavky na úplnost, přesnost a operační proveditelnost (praktičnost).

Obecná bibliografie obsahuje výběr knih a článků, které mohou uživatelům Rámce umožnit hlouběji proniknout do pojednávaných problémů. Bibliografie obsahuje odpovídající dokumenty Rady Evropy i tituly publikované jinde.

Příloha A se zabývá vývojem deskriptorů úrovní ovládnutí jazyka. Vysvětluje metody a kritéria tvorby stupnic a požadavky na formulaci deskriptorů pro parametry a kategorie uvedené jinde.

Příloha B poskytuje přehled projektu uskutečněného ve Švýcarsku, který vytvořil stupnici modelových deskriptorů. Modelové deskriptory v textu jsou uvedeny s odkazy na příslušné stránky.

Příloha C obsahuje deskriptory pro sebehodnocení v sadě úrovnových stupňů pro užití na internetu, které přijal projekt Evropské unie DIALANG.

Příloha D obsahuje modelové deskriptory „Co student dokáže“ („Can Do“) v řadě úrovnových stupňů, které vyvinula Evropská asociace pro jazykové testování (ALTE).